

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 574/2024-10

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom Mgr. Michalom Krákorníkom, Štiavnická 2018/7, Ružomberok, proti výroku II a III rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 17Co/53/2023-395 z 22. mája 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 14. augusta 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1. Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom krajského súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia v druhom a treťom výroku o náhrade trov konania. Navrhuje napadnuté výroky rozsudku zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie, zároveň žiada priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ vystupuje ako žalovaný v 1. rade v konaní o určení, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiťoch, vedenom na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn. 11C/7/2019. Okresný súd v poradí druhým rozsudkom z 21. februára 2023 výrokom I určil, že sporné nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiťoch, a výrokom II priznal žalobcom nárok na náhradu trov konania voči žalovaným v rozsahu 100 %, ktoré sú žalovaní povinní uhradiť spoločne a nerozdielne. Pri rozhodovaní o trovách vychádzal z § 255 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Na rozdiel od žalovaných nevhliadol dôvod na aplikáciu § 257 CSP, vznik trov konania odôvodnil ich postojom,

keď zotrvali na presvedčení, že sú vlastníkami sporných nehnuteľností. Zápis v katastri nehnuteľností na základe rozhodnutia ROEP žalovaní považovali za spôsob zmiernenia krív, ktoré im vznikli v dôsledku jednak prepadnutia majetku štátu, ako aj následného odkúpenia majetku od štátu bratom sťažovateľa. Podľa okresného súdu však krivdy pociťované voči štátu či blízkej rodine žalovaných nie je možné prenášať na žalobcov, ktorí ich nespôsobili.

3. Krajský súd napadnutým rozsudkom I výrokom rozsudok okresného súdu vo výroku I potvrdil, II. výrokom rozsudok okresného súdu vo výroku II zmenil tak, že žalovaní v 1. a 2. rade sú povinní spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcom v 1., 2a., 2b., 2c., 2d., 2e., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., a 10. rade náhradu trov konania pred súdom prvej inštancie v rozsahu 100 %, III. výrokom uložil rovnakú povinnosť aj vo vzťahu k trovám odvolacieho konania. Výrok II rozsudku okresného súdu zmenil iba z formálnych dôvodov. Aj podľa krajského súdu zapríčinili vznik trov konania žalovaní, ktorí trvali na tom, že okrem nehnuteľností uvedených v kúpnej zmluve Nz 306/1976 nadobudli aj sporné nehnuteľnosti. Preto bolo zákonné a spravodlivé uložiť im povinnosť nahradiť trovy konania úspešným žalobcom.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namieta nesprávnu aplikáciu § 255 ods. 1 CSP okresným súdom aj krajským súdom a obhajuje odôvodnenosť aplikácie § 257 CSP v prerokovanej veci, a to z dôvodov hodných osobitného zreteľa. Tie mali spočívať v odlišnom predbežnom právnom posúdení sporu, ktoré sa, ako uvádza sťažovateľ, diametrálne zmenilo po zmene zákonného sudcu. Uvedeným postupom došlo k zásahu do princípu právnej istoty. Podľa sťažovateľa postupovali súdy formalisticky a nezaoberali sa hmotnoprávnym základom, na základe ktorého sa sťažovateľ dostal na list vlastníctva sporných nehnuteľností. Odôvodnenie nároku na priznanie náhrady trov konania malo byť náležité a presvedčivo vyargumentované, čo súdy nespĺnili, čím došlo k porušeniu práva sťažovateľa na spravodlivý proces.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Podstatou ústavnej sťažnosti je namiatané porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu vo výrokoch o náhrade trov, z dôvodu nedostatočného odôvodnenia a ako aj nesprávne právne posúdenie.

III.1. K namiatanému nedostatočnému odôvodneniu napadnutého rozsudku krajského súdu:

6. Ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05). Za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým osobám zaručuje, sú primárne zodpovedné všeobecné súdy. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, III. ÚS 114/2010), a ako nástroj ochrany základných práv a slobôd

nastupuje až po vyčerpaní všetkých dostupných efektívnych prostriedkov na ochranu práv uplatniteľných v zhode so zákonom v systéme orgánov verejnej moci (III. ÚS 117/2000).

7. Každý, kto namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a pred tým, ako podá sťažnosť ústavnému súdu, musí požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04, II. ÚS 363/2011).

8. Ústavný súd v prvom rade skúmal, či sťažovateľ vyčerpal všetky dostupné prostriedky nápravy, ktoré mu právny poriadok umožňuje využiť. V tejto súvislosti odkazuje na uznesenie sp. zn. I. ÚS 275/2018 z 15. augusta 2018 (rozhodnutie č. 74/2018 publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 2018, s. 1270), ako aj na ďalšiu svoju judikatúru, v ktorej opakovane vyslovil, že výrok rozsudku o nároku na náhradu trov konania má povahu uznesenia, ktoré možno z dôvodov zmätočnosti napadnúť dovolaním (III. ÚS 529/2021, I. ÚS 255/2021, I. ÚS 196/2021, I. ÚS 387/2019), tento záver možno vyvodiť aj z rozhodovacej činnosti samotného Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktorý po kasačnom zásahu ústavného súdu pristúpil k dovolaciemu prieskumu výroku o nároku na náhradu trov konania (napr. sp. zn. 2 Cdo 89/2020). Na podporu vlastných judikatúrnych záverov upriamuje pozornosť aj na uznesenie veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia sp. zn. 1VOBdo/2/2021 z 29. septembra 2021, ktorým došlo k zjednoteniu právnych názorov pri posudzovaní povahy uznesenia o nároku na náhradu trov konania z hľadiska prípustnosti dovolania pre existenciu vád zmätočnosti podľa § 420 CSP: „... veľký senát najvyššieho súdu dospel k právnemu záveru, že rozhodnutím, ktorým sa konanie pred odvolacím súdom o danej otázke končí pre účely posudzovania vád zmätočnosti v zmysle § 420 CSP, je aj rozhodnutie, ktorým odvolací súd rozhodol o odvolaní proti výroku o náhrade trov konania.“ (porov. IV. ÚS 597/2023).

9. V súvislosti s námietkou nedostatočného odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu nemožno postupovať inak než poukázať na § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10. Ústavný súd už vyslovil, že pokiaľ rozhodnutie odvolacieho súdu v podstatných bodoch nespĺňa požiadavky vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru (vrátane nedostatočného odôvodnenia súdneho rozhodnutia) v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, zodpovedá táto okolnosť dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP (II. ÚS 155/2024, II. ÚS 281/2017).

11. Podľa názoru ústavného súdu bolo dovolanie v tomto prípade účinným právnym prostriedkom, ktorý zákon poskytoval sťažovateľovi na ochranu jeho práv a právom chránených záujmov. Jeho využitie je v zmysle § 132 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) jedným z atribútov prípustnosti sťažnosti podľa čl. 127 ústavy, a teda i podmienkou konania vo veci individuálnej ochrany základných práv a slobôd pred ústavným súdom (pozri napr. II. ÚS 155/2024).

12. Podľa zistení ústavného súdu sťažovateľ tento právny prostriedok, ktorý mu zákon poskytuje na ochranu práva, ktorého porušenie namieta v konaní pred ústavným súdom, nevyužil. Nevyužitie zákonnej možnosti podať dovolanie nemožno nahrádzať ústavnou sťažnosťou podanou ústavnému súdu, ktorý môže založiť svoju právomoc na konanie o nej až vtedy, ak fyzická osoba alebo právnická osoba nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv; a túto možnosť sťažovateľ v tomto prípade mal.

13. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol ako neprípustnú.

III.2. K namietanému nesprávnemu právnemu posúdeniu:

14. Pokiaľ sťažovateľ pomerne stručne namieta i nesprávnu aplikáciu § 255 ods. 1 CSP oproti podľa jeho názoru správnej aplikácii § 257 CSP, teda nesprávne právne posúdenie, ústavný súd uvádza, že nesprávnosť právneho posúdenia nemožno zahrnúť pod dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP (porov. III. ÚS 612/2022). Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o nároku na náhradu trov konania nie je dovolanie pre druhý dovolací dôvod, teda pre nesprávne právne posúdenie, prípustné.

15. Ak sa sťažovateľ domáha na ústavnom súde preskúmania arbitrárnej právnej úvahy odvolacieho súdu, nemá arbitrárne právne posúdenie namietať v rámci dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, ale môže sa obrátiť priamo na ústavný súd, pretože dovolanie v jeho veci pre arbitrárne právne posúdenie nebolo prípustné (porov. Gešková K. O tom, či je arbitrárne právne posúdenie vadou zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP, Súkromné právo, 2023, č. 1).

16. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť v tejto časti (na rozdiel od časti namietajúcej nedostatočné odôvodnenie napadnutého rozsudku krajského súdu) bez ďalšieho neodmietol ako neprípustnú podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

17. Pripomínajúc svojou judikatúrou zadefinovaný pojem arbitrárnosti rozhodnutia (napr. I. ÚS 51/2020), ústavný súd zdôrazňuje, že ústavnoprávny prieskum nemôže zahŕňať také nesprávne právne posúdenie, ktoré nemá ústavnoprávnu intenzitu. Arbitrárne právne posúdenie (ako kategória nesprávneho právneho posúdenia) je „tak zlé“ právne posúdenie, ktoré nie je ústavne akceptovateľné, a teda nemôže byť tolerované. V porovnaní s nesprávnym právnym posúdením vykazuje oveľa väčšiu intenzitu odklonu od správneho právneho posúdenia. Inými slovami, nie všetko nesprávne je aj protiústavné. Priestor ústavného súdu pri preskúmaní nesprávneho právneho posúdenia je zúžený len na nesprávne právne posúdenie, ktoré nie je ústavnokonformné (a teda je arbitrárne). Ústavný súd tak môže zrušiť rozhodnutie len v prípade, ak súd pri výklade práva (pri právnom posúdení) vybočil z prípustných medzí výkladu (porov. Gešková K. O tom, či je arbitrárne právne posúdenie vadou zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP, Súkromné právo, 2023, č. 1).

18. V okolnostiach prerokúvanej veci ústavný súd konštatuje, že ústavnoprávna argumentácia sťažovateľa vôbec nezahŕňa námietku arbitrárnosti napadnutého rozsudku krajského súdu a orientuje sa iba na „obyčajné“ nesprávne posúdenie, ktoré v zmysle uvedených východísk ústavnému súdu ani neprináleží posudzovať.

19. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť je preto možné považovať takú, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

20. Námietky sťažovateľa o porušení jeho práv napadnutým rozsudkom krajského súdu v rozsahu výrokov o nároku na náhradu trov konania tak nezakladajú možnosť vyslovenia porušenia označených práv sťažovateľa, čo zakladá dôvod na odmietnutie ústavnej sťažnosti v tejto časti z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

21. Nad rámec uvedeného ústavný súd poukazuje na ďalší nedostatok podanej ústavnej sťažnosti, resp. predloženej plnej moci, ktorá v rozpore s ustanovením druhej vety § 43 ods. 3 zákona o ústavnom súde neobsahuje výslovné udelenie splnomocnenia zvolenému advokátovi na zastupovanie pred ústavným súdom. S prihliadnutím na výsledok konania už ústavný súd z dôvodu procesnej ekonomie nepristúpil k odstraňovaniu predmetného nedostatku, keďže ani jeho prípadné odstránenie by už nemohlo viesť k inému rozhodnutiu o tejto ústavnej sťažnosti, než je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

22. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. októbra 2024

Miloš Maďar
predseda senátu